

Riigikogu põhiseaduskomisjoni istungi protokoll nr 112

Tallinn, Toompea

Esmaspäev, 12. mai 2025

Algus 11.15, lõpp 11.50

Juhataja: Ando Kiviberg (esimees)

Protokollija: Stella Rõbakov (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Maria Jufereva-Skuratovski, Katrin Kuusemäe, Lauri Laats, Andrus Seeme (Pipi-Liis Siemanni asendusliige), Timo Suslov, Jaak Valge

Komisjoni ametnikud: Erle Enneveer (nõunik-sekretariaadijuhataja), Karin Tuulik (nõunik), Helin Leichter (nõunik)

Puudusid: Ants Frosch, Kalle Laanet, Lauri Läänemets, Evelin Poolamets ja Helir-Valdor Seeder

Kutsutud: Siseministeeriumi õigusnõunik Maret Saanküll ja nõunik Elen Kraavik (2. päevakorrapunkt); pöördumise kontaktisikud Andro Roos ja Vambola Kolbakov (3. päevakorrapunkt); Riigikogu Kantselei praktikant Signe Toomla

Päevakord:

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Vabariigi Valitsuse algatatud isikut tõendavate dokumentide seaduse muutmise ja sellega seondult teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (572 SE) teise lugemise ettevalmistamine
3. Kollektiivne pöördumine „Mitte anda Kaja Kallasele ja Kadri Simsonile Riigivapi II klassi teenetemärki!“
4. Info ja muud küsimused

1. Nädala töökava kinnitamine

Ando Kiviberg tegi ettepaneku kinnitada nädala töökava.

Riigikogu põhiseaduskomisjoni nädala (12.05.2025-18.05.2025) töökava.

Komisjoni istung esmaspäev, 12.05.2025 kell 11.15

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Vabariigi Valitsuse algatatud isikut tõendavate dokumentide seaduse muutmise ja sellega seondult teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (572 SE) teise lugemise ettevalmistamine
3. Kollektiivne pöördumine „Mitte anda Kaja Kallasele ja Kadri Simsonile Riigivapi II klassi teenetemärki!“
4. Info ja muud küsimused

Põhiseaduskomisjoni ja õiguskomisjoni ühine avalik istung teisipäev, 13.05.2025 kell 14.00

1. Politsei- ja Piirivalveameti poolt numbrituvastuskaamerate kasutamise õiguslik regulatsioon

Otsustati:

1.1. Kinnitada nädala töökava (konsensus: Maria Jufereva-Skuratovski, Ando Kiviberg, Katrin Kuusemäe, Andrus Seeme, Timo Suslov, Jaak Valge).

2. Vabariigi Valitsuse algatatud isikut tõendavate dokumentide seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (572 SE) teise lugemise ettevalmistamine

Ando Kiviberg tutvustas kutsutud külalisi. Ta sõnas, et eelnõu esimene lugemine toimus 9. aprillil ning muudatusettepanekute esitamise tähtaeg oli 24. aprillil. Ühtegi muudatusettepanekut ei esitatud. Menetlusse kaasati ka eelnõu ettevalmistamisel osalenud huvigrupid, kelleks olid Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liit ning Eesti Kaupmeeste Liit. Ka nemad ei esitanud ettepanekuid ega arvamust. A. Kiviberg selgitas, et põhiseaduskomisjon peaks ise siiski mõned muudatusettepanekud tegema, kuna mõned eelnõu sätted on juba jõustunud, mõnede sätete puhul tuleb arvestada aasta lõpus jõustuvate muudatustega ning andmekogusid puudutavaid sätteid tuleb korrigeerida tulenevalt Andmekaitse Inspektsiooni märkustest, mida nad esitasid eelnõu 548 SE menetlemise raames. Seega on tegemist tehniliste muudatusettepanekutega. Kõik ettepanekud on kantud muudatusettepanekute tabelisse, mis on eelnevalt töökavaga teile ka välja saadetud.

Ta alustas esimese muudatusettepaneku tutvustamist. Ta sõnas, et selle muudatuse palve laekus Justiits- ja Digiministeeriumi ametnikelt. Kuivõrd eelnõu kooskõlastamise ajal jäi neil see tähelepanuta, siis on palve eelnõus kasutatav konkreetne Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutuse nimi asendada viitega valdkonnale. Kuna Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutus ei ole loodud seadusega, vaid seaduse alusel, siis ei ole mõistlik konkreetset nime seaduses kasutada, vaid viidata valdkondlikule sihtasutusele. Seda põhjusel, et kui rakendusaktiga muudetakse sihtasutuse nime, siis tuleks algatada ka kõikide seaduste muutmine, kus seda nime on kasutatud. Seetõttu on otstarbeks vältida seaduses konkreetse nime kasutamist. A. Kiviberg pani hääletusele muudatusettepanekute loetelu kavandis oleva muudatusettepaneku nr 1.

1. Teha eelnõus järgmised muudatused:

1.1. Asendada § 1 punktis 10 esitatud lõikes 8² sõnad „Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutuse“ sõnadega „riigi poolt ettevõtlus- ja elamumajanduslaenu tagamiseks asutatud sihtasutusele (edaspidi sihtasutus)“.

1.2. Jätta § 1 punktis 10 esitatud lõigetes 8³ ja 8⁴ välja sõnad „Ettevõtluse ja Innovatsiooni“.

Selgitus: Kuivõrd Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasustus ei ole loodud seadusega, vaid ettevõtluse toetamise ja laenu riikliku tagamise seaduse alusel, siis ei ole seaduses otstarbekas nimetada konkreetset sihtasutuse nime, kuna sihtasutuse nime muutmisel tuleks muuta ka seaduseid, kus seda nimetatud on. Seetõttu nimetatakse seaduse alusel loodud sihtasutusi seaduses valdkonna kaudu.

Põhiseaduskomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Maria Jufereva-Skuratovski, Ando Kiviberg, Katrin Kuusemäe, Andrus Seeme, Timo Suslov, Jaak Valge).

Ando Kiviberg tutvustas muudatusettepanekut nr 2. Muudatusettepanekus olevad sätted on juba kehtetuks tunnistatud 26. märtsil vastuvõetud välismaalaste seaduse muutmise ja sellega seondult teiste seaduste muutmise seadusega (rändemenetluste tõhustamine) ning nüüdseks on need juba ka jõustunud. A. Kiviberg pani hääletusele muudatusettepanekute loetelu kavandis oleva muudatusettepaneku nr 2.

2. Jätta välja § 1 punktid 14 ja 44, § 3 punktid 8-10 ning § 11 lõige 1.

Väljajäetav tekst:

„14) paragrahvi 11² lõiked 5 ja 6 tunnistatakse kehtetuks;“.

„44) paragrahvi 20¹ lõige 2 ning § 20⁴ lõiked 6 ja 8 tunnistatakse kehtetuks;“.

„8) paragrahvi 48 pealkirjast jäetakse välja sõnad „taotluse edastamine ning digitaalse isikutunnistuse“;

9) paragrahvi 48 lõige 1 tunnistatakse kehtetuks;

10) paragrahvi 48 lõikest 2 jäetakse välja sõnad „ja välismaalasele“;“.

„(1) Käesoleva seaduse § 1 punktid 14, 44, § 3 punktid 8-10 ning § 6 punktid 3 ja 5 jõustuvad 2025. aasta 1. mail.““.

***Selgitus:** Muudatusettepanekuga eelnõust väljajäetavad sätted on juba kehtetuks tunnistatud 2025. aasta 26. märtsil vastuvõetud välismaalaste seaduse muutmise ja sellega seondult teiste seaduste muutmise seadusega (rändemenetluste tõhustamine) ning nimetatud muudatused jõustusid 2025. aasta 1. mail.*

Põhiseaduskomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Maria Jufereva-Skuratovski, Ando Kiviberg, Katrin Kuusemäe, Andrus Seeme, Timo Suslov, Jaak Valge).

Ando Kiviberg tutvustas muudatusettepanekut nr 3. Muudatusettepanek tuleneb Andmekaitse Inspeksiooni ettepanekust, mida nad tegid eelnõu 548 SE raames ja palusid ka selles eelnõus samad korrektuurid teha. Muudatusettepanekuga täpsustatakse andmekogusid puudutavaid volitusnorme nii, et määrusandjale ei tule volitusest mitte kaalutlusõigust täpsemad andmete säilitamise tähtajad ette näha, vaid kohustus seda teha. Seaduses nähakse ette andmete maksimaalne säilitamise tähtaeg ning volitatakse määrusandjat põhimääruses ette nägema täpsemad säilitamise tähtajad. A. Kiviberg pani hääletusele muudatusettepanekute loetelu kavandis oleva muudatusettepaneku nr 3.

3. Teha eelnõus järgmised muudatused:

3.1. Täiendada § 1 punktis 35 (uue numeratsiooni järgi punktis 34) esitatud lõiget 5, punktis 38 (uue numeratsiooni järgi punktis 37) esitatud lõiget 6, § 2 punktis 5 esitatud lõiget 5, § 2 punktis 8 esitatud lõiget 7, § 3 punktis 3 esitatud lõiget 7, § 4 punktis 2 esitatud lõiget 5, § 5 punktis 5 esitatud lõiget 3¹, § 7 punktis 2 esitatud lõiget 5, § 8 punktis 2 esitatud lõiget 7, § 9 punktis 15 esitatud lõiget 8, § 9 punktis 21 esitatud lõiget 7, § 9 punktis 24 esitatud lõiget 7 ja § 10 punktis 2 esitatud lõiget 5 uue punktiga 7 (muutes järgneva punkti numeratsiooni) järgmises sõnastuses:

„7) andmete säilitamise täpsemad tähtajad;“.

3.2. Muuta § 1 punktis 36 (uue numeratsiooni järgi punktis 35) esitatud lõiget 5² ja sõnastada see järgmiselt:

„(5²) Käesoleva seaduse alusel andmekogusse kantud andmeid säilitatakse kõige kauem 75 aastat andmekogusse kandmisest arvates. Andmete säilitamise täpsemad tähtajad sätestatakse andmekogu põhimääruses. Eesti kodaniku dokumendi väljaandmise esmakordse taotlemise

andmeid säilitatakse tähtajatult.“.

3.3. Muuta § 1 punktis 39 (uue numeratsiooni järgi punktis 38) esitatud lõiget 6¹ ja sõnastada see järgmiselt:

„(6¹) Käesoleva seaduse alusel andmekogusse ABIS kantud andmeid säilitatakse kõige kauem 75 aastat andmekogusse ABIS kandmisest arvates. Andmete säilitamise täpsemad tähtajad sätestatakse andmekogu ABIS põhimääruses.“.

3.4. Muuta § 2 punktis 6 esitatud lõiget 5² ja sõnastada see järgmiselt:

„(5²) Andmekogu andmeid säilitatakse tähtajatult. Andmete säilitamise lühemad tähtajad sätestatakse andmekogu põhimääruses.“.

3.5. Täiendada § 2 punktis 9 esitatud lõiget 7¹ teise lausega järgmises sõnastuses:

„Andmete säilitamise lühemad tähtajad sätestatakse andmekogu ABIS põhimääruses.“.

3.6. Muuta § 4 punktis 3, § 7 punktis 3 ja § 10 punktis 3 esitatud lõiget 5¹ ja sõnastada see järgmiselt:

„(5¹) Andmekogu ABIS andmeid säilitatakse kõige kauem 75 aastat andmekogusse ABIS kandmisest arvates. Andmete säilitamise täpsemad tähtajad sätestatakse andmekogu ABIS põhimääruses.“.

3.7. Muuta § 9 punktis 16 esitatud lõikeid 8¹ ja 8² ja sõnastada need järgmiselt:

„(8¹) Registri andmeid säilitatakse järgmiselt:

- 1) alalise sissesõidukeelu andmed – kõige kauem 75 aastat välismaalase sünnist arvates;
- 2) tähtajalise sissesõidukeelu andmed – aktiivselt kõige kauem kümme aastat tähtajalise sissesõidukeelu lõppemisest arvates ja arhiiviosas kõige kauem 40 aastat.

(8²) Registri andmete säilitamise täpsemad tähtajad sätestatakse registri põhimääruses.“.

3.8. Muuta § 9 punktis 22 esitatud lõiget 7¹ ja sõnastada see järgmiselt:

„(7¹) Andmekogu andmeid säilitatakse aktiivselt kõige kauem kümme aastat välismaalase lahkumiskohustuse täitmisest arvates ja arhiiviosas kõige kauem 40 aastat. Andmete säilitamise täpsemad tähtajad sätestatakse andmekogu põhimääruses.“.

3.9. Muuta § 9 punktis 25 esitatud lõiget 7¹ ja sõnastada see järgmiselt:

„(7¹) Käesoleva seaduse alusel andmekogusse ABIS kantud andmeid säilitatakse järgmiselt:

- 1) alalise sissesõidukeelu andmed – kõige kauem 75 aastat välismaalase sünnist arvates;
- 2) tähtajalise sissesõidukeelu andmed – aktiivselt kõige kauem kümme aastat tähtajalise sissesõidukeelu lõppemisest arvates ja arhiiviosas kõige kauem 40 aastat;
- 3) Eestis viibimise ja Eestist lahkumise kohustuse täitmisega seotud andmed – aktiivselt kõige kauem kümme aastat välismaalase lahkumiskohustuse täitmisest arvates ja arhiiviosas kõige kauem 40 aastat.“.

3.10. Muuta § 9 punktis 26 esitatud lõiget 7² ja sõnastada see järgmiselt:

„(7²) Käesoleva seaduse alusel andmekogusse ABIS kantud andmete säilitamise täpsemad tähtajad sätestatakse andmekogu ABIS põhimääruses.“.

Selgitus: Muudatusettepanek tuleneb Andmekaitse Inspektsiooni ettepanekust (eelnoõ 548 SE raames) ning sellega täpsustatakse andmekogusid puudutavaid volitusnorme. Seaduses olevast volitusnormist peab nähtuma, mida lubatakse põhimääruse tasemel reguleerida. Kui andmekogu sisaldab isikuandmeid, ei saa andmete säilitamist reguleerida lubava volitusnormiga, mis annaks määrusandjale võimaluse ise otsustada, kas andmekogu põhimääruses täpsustatakse isikuandmete säilitamise tähtajad või mitte. Seadusandja peab määrama volitusnormis volituse piirid, see tähendab, et seaduses võib sätestada maksimaalse tähtaja ning volitada määrusandjat sätestama täpsemad tähtajad põhimääruses. Vastav

volitusnorm peab aga olema kohustava iseloomuga, see tähendab, et peab määrama määrusandja kohustuse (mitte võimaluse) täpsustada andmete säilitamise tähtajad põhimääruses. Eelnõu algsest sõnastusest tulenes määrusandjale kaalutusotsusena volitus täpsustada põhimäärustes andmekogudes sisalduvate andmete säilitustähtaegu. Muudatusettepanekuga sätestatakse määrusandjale kohustusena sätestada andmekogude põhimäärustes andmete säilitamise täpsemad tähtajad. Seadustes on sätestatud andmete säilitamise maksimaalne aeg.

Põhiseaduskomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Maria Jufereva-Skuratovski, Ando Kiviberg, Katrin Kuusemäe, Andrus Seeme, Timo Suslov, Jaak Valge).

Ando Kiviberg tutvustas muudatusettepanekut nr 4. Ettepanek tuleneb asjaolust, et 9. detsembril jõustuvad isikut tõendavate dokumentide seaduse muudatused, mille kohaselt sellest ajast enam ei anta tagasipöördumistunnistusi ega tagasipöördumise lubasid, vaid väljastatakse Euroopa Liidu tagasipöördumistunnistusi. Seetõttu tuleb eelnõust nende sätete muudatused välja jätta ja korrigeerida lisatava lõike numbrit. A. Kiviberg pani hääletusele muudatusettepanekute loetelu kavandis oleva muudatusettepaneku nr 4.

4. Teha eelnõus järgmised muudatused:

4.1. Jätta välja § 1 punktid 60 ja 61.

Väljajäetav tekst:

„60) paragrahvi 35 täiendatakse lõikega 5 järgmises sõnastuses:

„(5) Tagasipöördumistunnistuse taotlejat ei daktüloskopeerita.“;

61) paragrahvi 36¹ täiendatakse lõikega 3 järgmises sõnastuses:

„(3) Tagasipöördumise loa taotlejat ei daktüloskopeerita.“;“.

4.2. Asendada § 1 punktis 62 (uue numeratsiooni järgi punktis 58) lauseosa „lõikega 3“ lauseosaga „lõikega 2¹“.

4.3. Täiendada § 11 uue lõikega 2 (muutes järgneva lõike numbrit) järgmises sõnastuses:
 „(2) Käesoleva seaduse § 1 punkt 58 jõustub 2025. aasta 10. detsembril.“.

Selgitus: Muudatusettepanekuga jäetakse isikut tõendavate dokumentide seadusest välja §-des 35 ja 36¹ tehtavad muudatused, kuna need paragrahvid on kehtetud 9.12.2025 jõustuvate muudatustega. Kuna 9.12.2025 muutub ka §-i 36⁴ tekst, siis muudetakse muudatusettepanekuga paragrahvi täiendatava lõike asukohta ning nähakse ette, et paragrahvi täiendatakse lõikega 2¹, mitte lõikega 3. Selleks, et ei tekiks segadust, millal mingi lõige ja millises sõnastuses jõustub, nähakse ette, et täiendatav lõige jõustub päev pärast 9.12.2025 jõustuvaid muudatusi.

Põhiseaduskomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Maria Jufereva-Skuratovski, Ando Kiviberg, Katrin Kuusemäe, Andrus Seeme, Timo Suslov, Jaak Valge).

Ando Kiviberg märkis lisaks, et eelnõu on läbinud ka keeleteoimetuse. Tekst kuvati ekraanile. Tekstis on alla joonitud muudatusettepanekutega sisse viidavad muudatused ning keelelised täpsustused. A. Kiviberg tegi ettepaneku teha menetlusotsused.

Otsustati:

2.1. Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 21.05.2025 (konsensus: Maria Jufereva-Skuratovski, Ando Kiviberg, Katrin Kuusemäe, Andrus Seeme, Timo Suslov, Jaak Valge).

2.2. Teha ettepanek teine lugemine lõpetada (konsensus: Maria Jufereva-Skuratovski, Ando Kiviberg, Katrin Kuusemäe, Andrus Seeme, Timo Suslov, Jaak Valge).

2.3. Kui teine lugemine lõpetatakse, teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda ja viia läbi lõpphääletus 04.06.2025 (konsensus: Maria Jufereva-Skuratovski, Ando Kiviberg, Katrin Kuusemäe, Andrus Seeme, Timo Suslov, Jaak Valge).

3. Kollektiivne pöördumine „Mitte anda Kaja Kallasele ja Kadri Simsonile Riigivapi II klassi teenetemärki!“

Ando Kiviberg tutvustas pöördumise esindajaid. Ta märkis, et kollektiivse pöördumise menetlemine on reguleeritud Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse §-s 152¹² ning komisjoni langetatavad otsused pöördumise kohta on sätestatud §-s 152¹³ ning tutvustas nende sätete sisu. A. Kiviberg andis sõna pöördumise esindajale Andro Roosile.

Andro Roos tänas istungile kutsumast. Ta sõnas, et tema ja Vambola Kolbakov esindavad 1864 kodanikku, kes algatasid pöördumise „Mitte anda Kaja Kallasele ja Kadri Simsonile Riigivapi II klassi teenetemärki!“ Ta ütles, et eeldab, et tänaseks on teenetemärgid kätte antud, aga teoreetiliselt on võimalik need teenetemärgid ka ära võtta. Ta sõnas, et kui vaadata Eesti olukorda ja statuuti, mis eesmärgil teenetemärgid nendele inimestele anti, siis tema hinnangul riikluse edendamisega nende inimeste puhul tegemist ei ole. Isegi, kui jätta kõrvale poliitilised eelistused ja erakondlik kuuluvus ning vaadata ainult reaalselt olukorda, siis kindlasti ei saa maksude tõstmine olla riiklust edendav nähtus. Maksude tõstmine toob kaasa töökohtade kaotused, inimeste vaesumise, käivete ja kasumite vähenemise, eksporditulu languse ja nii edasi. Energeetika on ühe iseseisva riigi alus, sest kaasaegne tootmine paratamatult ei põhine mitte käsitööl küünlavalgel, vaid energeetikal. Eesti energeetika on tema arvates põhja lastud. Ta ütles, et tema tootja esindajana sai aprillis 2025 ühe megavatt-tunni eest 23,02 eurot. Tema tarbijana, eraisikuna, pidi maksma 255,71 eurot ühe megavatt-tunni eest. See on 11 kordne erinevus. Ta sõnas, et elektritarbijate hulka kuuluvad ka eramajapidamised ja ka eksportivad tööstused, mis vajavad samuti odavat elektrit. Euroopa Liidu tingimustes me ei konkureeri ainult maakondade või valdadega, vaid konkureerime Euroopa Liidu sees ja ka oma naabritega Euroopa Liidust väljas. Ta ütles, et energeetika põhja lasknud isikud ei saa kindlasti olla Eesti riiklust edendavad.

Ando Kiviberg palus tuua konkreetseid näiteid.

Vambola Kolbakov ütles, et Kadri Simsoni tegevuse tulemusena on Euroopas keskmine gaasi hind kasvanud üle kahe korra. Enne tema komisjoni tööle asumist oli loodusliku gaasi 1000 kuupmeetri hind ligikaudu 260 dollarit. Täna on selle hind üle 550 dollari. Ta ütles, et võime rääkida Ukraina sõjast ja muudest asjadest, kuid ükski muu asi ei loe, vaid loeb tulemus. Tulemuseks on see, et Euroopa energeetika on omadega seal, kus ta on ja see on halb. Üheks näiteks on ka Nord Pool. Osaliselt K. Simsoni eestvõtmisel, kes oli tol ajal Riigikogu liige, algatati Eesti Vabariigi ühinemine Nord Pooli kauplemissüsteemiga. Tulemuseks on see, et meil on metsikult kõrged hinnad. Ettevalmistamatult sellisele olukorrale üle minna ei ole ühegi riigi huvides. Ta ütles, et on mitu korda ka avalikel esinemistel toonitanud, et Vene sõda Ukrainas on agressioonisõda, venelasel ei ole Ukrainas midagi teha. Küll aga ei saa tema hinnangul kõike kirjutada Ukraina pähe. Poliitilises suundumuses ühendasime ennast lõpuks lahti Venemaa elektrivõrgust. Ta sõnas, et praktikuna saab ta öelda, et ühendasime lahti ennast ka kõrgtehnoloogilisest tootmisest. Seda põhjusel, et me ei suuda hoida sagedust sellistes raamidest, mida on vaja just nimelt selleks, et organiseerida siin kõrgtehnoloogilist tootmist. Robotid ei kannata selliseid sageduse kõikumisi, nagu võime endale lubada. See, et lamp ei põle on pool häda ja see, et lamp on tuhm on pool häda. Aga kui inimesed, kes tahaksid teha kõrgtehnoloogiat ja siia investeerida märkimisväärses koguses raha, ei saa seda teha selle tõttu, et me ei tule toime sageduse

hoidmisega võrgus, tekib küsimus, kas see on riigi edendamine või midagi muud. Ta märkis, et ei ole huvitunud Kaja Kallase poliitilisest tegevusest ja ei oska oma arvamust avaldada, aga Kadri Simsoni kohta avaldab ta negatiivset arvamust ning leiab, et tema ei vääri seda teenetemärki.

Ando Kiviberg selgitas, et kõrge elektri hind teeb muret kõigile. Sellega tuleb ühiselt midagi ette võtta, et see probleem lahendada. Ta uskus, et need tegevused on juba ka käimas.

Vambola Kolbakov lisas, et tegevus kõrge elektri hinna maandamisel ja ennetaval langetamisel on läinud liiga pikaks. Väga vähesed teavad sellest, kellele kuulub Nord Pool. Nord Pool kuulub ühele Hollandi eraettevõttele, mis asutati aastal 1280. aastal ja on Euroopa üks vanimaid ettevõtteid. Praegu on selle nimetus Euronext ja selle asukoht on Pariisis. Selle varade väärtus on seitse triljoni dollarit, see on fond. Kokkupandult on see sama suur kui Prantsusmaa ja Suurbritannia aastane rahvuslik kogutoodang. See ei ole heategevusorganisatsioon, kes toimetab ühest riigist teise, vaid see on väga sihipärane börsiga manipuleerimine sellise tugeva majandusvõimu juures. Enne, kui öelda, et sellega hakatakse tegelema, tuleks vaadata, kellega pistmist on. Ta ütles, et tema arvates on ainus võimalus antud situatsioonist välja tulla, kui viivitamatult lahkuda Euronext ja Nord Pooli süsteemist.

Lauri Laats ütles, et kollektiivses pöördumises on kirjas, et mitte anda Kaja Kallasele ja Kadri Simsonile Riigivapi II klassi teenetemärgi. Ta märkis, et Kadri Simson on saanud Riigivapi III klassi teenetemärgi. Ta lisas, et energeetika paneb kõiki muretsema ja võtab inimeste rahakottidest ka palju raha. Selle probleemiga toimetatakse Riigikogus igapäevaselt. Ta küsis, kas Riigivapi teenetemärgi äravõtmine lahendab selle olukorra või mis eesmärgil antud pöördumine on esitatud.

Vambola Kolbakov vastas, et lisaks majanduslike signaalidele, mida Riigikogu annab riigile iga-aastase eelarve kaudu, annab Riigikogu ühiskonnale ka emotsionaalseid signaale. Riigikogu näitab ühiskonnale oma suundumusi ja seda, kuidas peaks kujundama ühiskondlikku arvamust. Kui teenetemärgi on saanud inimene, kes ei vääri seda riigipoolset tunnustust, on temal tegelikult ükskõik, kas nendel isikutel on teenetemärk või mitte. Ta sõnas, et oluline on see signaal, mis välja antakse. Tema hinnangul on praegu välja antud vale signaal. Üks enesest lugupidav riik parandab selle ja saadab välja õige signaali. Tema sõnul need signaalid, mida praegu Riigikogu poolt välja saadetakse, täna kohale ei jõua. See oleks üks võimalus, kus Riigikogu saaks ennast kehtestada ja saata välja õige signaali.

Lauri Laats uuris, kas Riigikogul on üleüldse õigus võtta selle pöördumise osas vastu mingisuguseid otsuseid, kuna tegemist on Eesti Vabariigi Presidendi otsusega.

Ando Kiviberg vastas, et komisjon ei saa teha otsust teenetemärgi äravõtmise kohta, siis sekkuksime Vabariigi Presidendi otsustuspädevusse. Meil kehtib võimude lahususe printsiip. Rahvaalgatuse korras võib pöördumisi esitada, aga otsuse tegemise õigus on reserveeritud Vabariigi Presidendile. Ainult president saab otsustada, kas teenetemärk anda või ära võtta.

Vambola Kolbakov sõnas, et presidendil ei ole võimude lahususe koha pealt funktsiooni. President on esindusisik. Võimude lahususe printsiip puudutab kohtuvõimu, täitevvõimu ja seadusandliku võimu lahusust. President on põhiseaduse alusel teistmoodi defineeritud.

Andro Roos lisas, et kindlasti saab presidendile teha ettepaneku teenetemärgi äravõtmiseks. Teenetemärgid anti riikluse edendamise eest, aga isikud, kes on põhja lasknud Eesti ja ka Euroopa energeetika, ei ole arendanud ei Eesti Vabariigi riiklust ega Euroopa Liitu.

Ando Kiviberg küsis, kas esindajad on presidendi poole pöördunud.

Andro Roos vastas, et sellist tööriista ei ole, millega presidendi poole pöörduda.

Ando Kiviberg ütles, et põhiseaduse § 78 p 15 kohaselt annab riiklikke autasusid Vabariigi President. Riiklikud autasud ja nende andmise täpsem kord on reguleeritud teenetemärkide seadusega. Presidendil on õigus oma äranägemise järgi otsustada teenetemärkide andmine isikutele, kes vastavalt seadusele võiksid teenetemärgi saada. Presidendil on õigus ka teenetemärk ära võtta, kuid seda ainult seaduses ettenähtud tingimustel.

Jaak Valge lausus, et mure on majanduse seisukoha pealt asjakohane. Ta uuris, et kui soovitakse teha taotlust teenetemärgi äravõtmiseks, siis milline oleks olukord pretsedendi loomisega. Pigem oleks vajalik teha mingisugune seadus, et kui näiteks 50 000 inimest nõuab teenetemärgi äravõtmist, siis see ka ära võetakse. Ta lisas, et temale meeldib väga 1920. aasta põhiseadus, mille kohaselt antakse teenetemärk ainult välisriikide kodanikele sõjaliste teenete eest. Sellisel juhul oleks vajalik teha põhiseaduse muutus ja see lahendaks kõik ära. Ta sõnas, et ilmselt on üsna palju neid, kes tegelikult teenetemärki ei vääri.

Andro Roos vastas, et kuna teenetemärke antakse palju välja, siis on see juba devalveerunud. 1920. aasta põhiseaduses oli selle otsuse ajendiks see, et Eesti Vabariigis, mis on demokraatlik riik, ei tohi olla seisuseid. Kui vaadata traditsioone, siis tähendab teenetemärk kuulumist kuhugi orduisse või seisusesse. Eesti Vabariigis meil ei ole seisuseid ega aristokraatiat.

Jaak Valge küsis, mida saaks Riigikogu üldse teha, kui tahta pöördujatele vastu tulla.

Vambola Kolbakov ütles, et esimene näide on Villu Reiljan. Temalt võeti teenetemärgid ära. Järelikult on varasemalt selline protseduur läbi tehtud.

Ando Kiviberg sõnas, et teenetemärkide seaduse § 13 sätestab teenetemärkide äravõtmise ja tagastamise. Vabariigi President võib otsustada isikult teenetemärgi ära võtta, kui on jõustunud kohtuotsus, millega isik on süüdi mõistetud tahtliku kuriteo toimepanemises, või saavad teatavaks enne teenetemärgi andmist esinenud asjaolud, millest teadmise korral ei oleks isikule teenetemärki antud, või isiku hilisem käitumine on olnud niivõrd vääritud, et see välistaks talle teenetemärgi andmise. Sama paragrahvi lõige 2 ütleb, et isik, kellelt Vabariigi President on oma otsusega teenetemärgi ära võtnud, peab teenetemärgi tagastama Vabariigi Presidendi Kantseleile. Need on võimalused, mis seadus ette näeb. Eesti on õigusriik, peame toimima seaduste alusel.

Timo Suslov märkis, et Eesti Statistikaameti kohaselt kasvas kaupade eksport märtsis 2025 17% ja import 13%. Majandus saab ainult paremaks minna. Kindlasti on ka raskeid aegu, aga majanduses midagi sellist, mis siin kõlanud on, ei toimu.

Ando Kiviberg sõnas, et põhiseaduse § 4 ütleb, et Riigikogu, Vabariigi Presidendi, Vabariigi Valitsuse ja kohtute tegevus on korraldatud võimude lahususe ja tasakaalustatuse põhimõttel. Seega Riigikogu ei tohi sekkuda ühegi teise institutsiooni seadusega ettenähtud tegevustesse. Põhiseaduse § 78 punkti 15 kohaselt annab riiklikke autasusid Vabariigi President. A. Kiviberg tegi ettepaneku teha menetlusotsus. Ta tegi ettepaneku RKKTS § 152¹³ punkti 5 alusel pöördumises esitatud ettepanek tagasi lükata.

Jaak Valgel tegi ettepaneku edastada pöördumine Vabariigi Presidendi Kantsseile.

Lauri Laats nõustus J. Valge ettepanekuga. Need teemad, mis ettekandjad selle pöördumise osas ette kandsid, on olulised ja kindlasti riivas teenetemärkide väljastamine väga paljude inimeste õiglustunnet.

Ando Kiviberg ütles, et tegi omapoolse ettepaneku ennem ja pani esimesena hääletusele enda ettepaneku lükata pöördumises esitatud ettepanek tagasi.

Otsustati:

3.1. Lükata pöördumises esitatud ettepanek Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 152¹³ punkti 5 alusel tagasi (poolt 4: Maria Jufereva-Skuratovski, Ando Kiviberg, Katrin Kuusemäe, Timo Suslov; vastu 0; erapooletuid 0; ei hääletanud 2: Jaak Valge, Lauri Laats).

Kuna ettepanek leidis komisjoni toetuse, siis Jaak Valge esitatud ettepanekut hääletusele ei pandud.

4. Info ja muud küsimused

Ando Kiviberg teavitas, et neljapäeval, 15. mail kell 8.30-9.55 toimub konverentsisaalis Riigikogu liikmetele mõeldud toimepidevuse koolitus. Soovitus on sellel koolitusel osaleda. 25. märtsil 2025 toimunud toimepidevuse harjutusel avaldasid harjutusel osalenud (kitsam ring Riigikogu liikmeid) soovi, et käsitletud teemasid tutvustataks ka kõigile Riigikogu liikmetele.

(allkirjastatud digitaalselt)

Ando Kiviberg
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)

Stella Rõbakov
protokollija